

กฎหมายปกครอง

โดย

หลวงประดิษฐมนูธรรม

พ.ศ. ๒๔๗๕

(ต่อจากปีที่ ๕ เล่ม ๖)

ในทุกประเทศ แม้แต่ในประเทศ สยาม ก็ เช่นเดียวกับ
ประเทศอื่นๆ เราจะเห็นได้จากการที่จะศึกษาต่อไปว่ามี
บทกฎหมาย หลายฉบับที่วางระเบียบอำนาจการปกครอง
เช่นในเรื่องการตั้งกระทรวง ทบวงกรมต่างๆ และมีบท
กฎหมายที่ใช้อยู่บังคับถึงการกระทำของฝ่ายปกครอง จะเป็น
ในทางตำรวจเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย หรือในทาง
การกระทำอันเกี่ยวแก่สงเคราะห์พลเมือง หรือบำรุงใน
ทางเศรษฐกิจก็ตาม และนอกจากนั้นยังมีบทกฎหมายอัน
เกี่ยวข้องกับคดีปกครอง เช่นการอุทธรณ์คำสั่งของเจ้าพนักงาน
ฝ่ายปกครอง กฎหมายต่างๆ เหล่านี้ไม่ใช่กฎหมายแพ่ง
และพาณิชย์หรือกฎหมายเอกชนอื่น ฉะนั้นจึงจำต้องจัด
เป็นอีกสาขาหนึ่ง

ลักษณะ ๓

ชนิดต่างๆแห่งหลักกฎหมายปกครอง

กฎหมายปกครองก็เนื่องมาจากเหตุที่ทุกประเทศย่อมมีการปกครอง จึงจำเป็นต้องมีกฎหมายแผนกนี้

กฎหมาย ปกครอง นั้น อาจ จะ ไม่ เป็น บทบัญญัติที่ขีดเขียนไว้เป็นลายลักษณ์อักษรก็ได้ เช่นจารีตรประเพณีกฎหมายเทียบเคียง หลักกฎหมายทั่วไป

สำหรับบทกฎหมายที่ขีดเขียนไว้เป็นลายลักษณ์อักษรนั้นกระจัดกระจายอยู่มากมาย และเราคงจะมีโอกาสศึกษาถึงในภาคต่อๆ ไป

ส่วนจารีตรประเพณีก็คงจะได้กล่าวถึงบ้าง แต่ก็เป็นการยากที่จะระบุไว้ให้ครบถ้วน เพราะไม่ใช่เป็นสิ่งที่ขีดเขียนไว้เป็นลายลักษณ์อักษร และกฎหมายเทียบเคียงก็คงจะได้กล่าวถึงในบางโอกาส

ชนิดต่างๆแห่งกฎหมายเหล่านี้มีลักษณะเป็นอย่างไรให้ดูคำสอนแห่งลักษณะธรรมศาสตร์

หลักกฎหมายอีกอย่างหนึ่งซึ่งจะต้องนำมาใช้ในเมื่อไม่มีบทกฎหมายจารีตรประเพณี กฎหมายเทียบเคียงก็คือหลักกฎหมายทั่วไป

หลักกฎหมายทั่วไปนี้ หมายถึง หลักที่มนุษย์ซึ่งรวบรวมกันอยู่เป็นหมู่คณะหรือเป็นประเทศจะต้องประพฤติต่อกัน แต่ปัญหาที่ว่ามนุษย์จะต้องประพฤติต่อกันอย่างไร จึงจะรวมกันอยู่ได้เป็นปกติสุขนั้น ก็จำต้องอาศัยวิทยาศาสตร์ซึ่งว่าด้วยความสัมพันธ์ของฝูงชน ที่รวบรวมกันอยู่เป็นหมู่ เป็นคนมาเป็นเครื่องช่วยวินิจฉัย วิทยาศาสตร์จำพวกนี้มีสาขาต่างๆ เช่น สมาคมวิทยา เศรษฐวิทยา ศีลธรรมศาสนา รัฐประศาสน์ กฎหมายเหล่านี้เป็นต้น วิชาเหล่านี้ย่อมจำเป็นสำหรับวิชาปกครอง เหมือนดังที่จำเป็นในการศึกษาวิชากฎหมายโดยทั่วไป ๆ

ในบรรดาหลักกฎหมายทั่วไป ซึ่งแอบแฝงอยู่ในวิชาต่างๆ ยังมีหลักกฎหมายทั่วไป ประเภทหนึ่ง ซึ่งจะต้องทราบเสียในเบื้องต้น เพราะจำเป็นที่สุดในการศึกษา การปกครองคือหลักที่ว่าด้วยสิทธิของมนุษย์ชน

มนุษย์ซึ่งเกิดมามีสิทธิ และหน้าที่ในอันที่จะดำรงชีวิต และรวบรวมกันอยู่ได้เป็นหมู่คณะ สิทธิและหน้าที่เหล่านี้ย่อมมีขึ้นจากสภาพตามธรรมชาติแห่งการเป็นมนุษย์นั่นเอง และซึ่งอาจจำแนกออกได้เป็น ๓ ประการ คือ—

๑. เสรีภาพ (Liberté)
๒. สมภาพ (Egalité)
๓. ภราดรภาพ (Fraternité) หรือความช่วยเหลือซึ่งกันและกันฉันท์พี่น้อง

แต่จะต้องทราบเสียในที่นี้ว่า สิทธิและหน้าที่เหล่านี้ไม่ใช่เป็นสิ่งที่เด็ดขาด เพราะย่อม มีขึ้นจาก สภาพธรรมดา เหตุฉะนั้น อาจจะถูก จำกัดโดย บทกฎหมาย หรือโดย จารีต ประเพณีตามกาลเทศะ ซึ่งอาจเป็นว่าในสมัยหนึ่ง ๆ มีข้อจำกัดอย่างหนึ่ง ในอีกสมัยหนึ่ง ข้อจำกัดเป็นไปอย่างหนึ่ง หรือผันแปรไปตามประเทศต่างๆ จะให้เหมือนกันทั้งหมดไม่ได้ สุดแต่ความต้องการของประเทศนั้น และในสมัยนั้นอย่างไร

ส่วนที่ ๑

เสรีภาพ

หมายถึง สิทธิที่บุคคล จะทำ การใดๆ ได้โดยไม่มีใคร บังคับ เมื่อการนั้นไม่เป็นที่รบกวนละเมิดต่อบุคคลอื่น .
เราอาจแยกเสรีภาพออกได้ดังนี้—

๑. เสรีภาพในร่างกาย
๒. " ในเคหะสถาน
๓. " ในการทำมาหากิน
๔. " ในทรัพย์สิน
๕. " ในการเลือกถือศาสนา
๖. " ในการสมาคม
๗. " ในการแสดงความเห็น
๘. " ในการศึกษา
๙. " ในการร้องทุกข์

บทที่ ๑. เสรีภาพในร่างกาย

มนุษย์ย่อมมีอิสระในร่างกายของตนที่จะกระทำ
อาการกิริยาในส่วนที่เกี่ยวกับร่างกายได้

ผลแห่งเสรีภาพในร่างกายมีที่สำคัญดังต่อไปนี้—

๑. มนุษย์ย่อมเป็นไทย ทายในประเทศสยามเวลานี้ไม่มี
แล้ว (ดู พ.ร.บ. ลักษณะทาส ร.ศ. ๑๒๔)

๒. มนุษย์จะถูกจับกุมตามความพอใจของเจ้าพนักงาน
ไม่ได้ การจับกุมจะต้องเป็นไปตามเงื่อนไข และตามแบบ
ที่กฎหมายได้กำหนดไว้ (ให้ดูคำสอนลักษณะวิธีพิจารณา
ความอาชญา)

๓. โทษที่จะลงแก่ผู้กระทำผิด จะต้อง เป็นไปตามที่ กฎหมายกำหนดไว้ ศาลจะเลือกลงโทษตามชอบใจไม่ได้ (ให้ดูกฎหมายลักษณะอาชญามาตรา ๑๒) โทษอื่นๆ เช่น โทษเขี่ยน ทรมาณต่างๆ ไม่มีแล้ว

บทที่ ๒. เสรีภาพในเคหะสถาน

เคหะสถานเป็นที่อาศัยของมนุษย์ๆ ย่อมมีเสรีภาพในที่ นั้น ถ้าใครเข้ามารบกวนก็อาจจะต้องมีโทษ กฎหมาย ลักษณะอาชญาได้บัญญัติ ความคุ้มครองไว้ใน ฐาน บุกรุก แม้แต่เจ้าพนักงานจะเข้าไปตรวจค้นในเคหะสถาน ก็จะต้องปฏิบัติ ตามแบบ และเงื่อนไข ที่ กฎหมายได้กำหนดไว้ มิฉะนั้นเจ้าพนักงานเองอาจจะต้องมีผิดในทางอาชญา

บทที่ ๓ เสรีภาพในการทำมาหากิน

มนุษย์ย่อมมีสิทธิเลือกการทำมาหากิน กล่าวคือ จะเลือกประดิษฐ์ เลือกวิธีขาย หรือเลือกชนิดแห่งอาชีพ ใดๆ ก็ได้ แต่เสรีภาพนี้มีข้อจำกัดเพื่อประโยชน์ของ มนุษย์อื่นร่วมกัน เช่น—

๑. อาชีพบางชนิดได้ห้ามขาด เช่นการ ทำวัตถุอัน

ลามก (ดู พ.ร.บ.ปราบปรามการทำให้แพร่หลาย และการ
ค้าวัตถุอันลามก พ.ศ. ๒๔๗๑ ม. ๓-๔)

๒. อาชีพบาง อย่างผู้ประกอบอาชีพต้องมีคุณสมบัติ
เพียงพอและจะต้องได้รับอนุญาตจากรัฐบาล เช่น ทนาย
ความ (ดู พ.ร.บ. ทนายความ พ.ศ. ๒๔๕๗) และ แพทย์
(ดู พ.ร.บ. การแพทย์ พ.ศ. ๒๔๖๖ เพิ่มเติม พ.ศ. ๒๔๗๒)

๓. อาชีพบางอย่าง ต้อง ปฏิบัติตาม เงื่อนไขที่กฎหมาย
กำหนดไว้ หรือ จะต้องได้รับ สัมประทาน เช่น การรถไฟ
ชลประทาน ธนาคาร ออมสิน เครดิทฟองซิเอรี่ ฯลฯ
(ดู พ.ร.บ. ควบคุมกิจการค้าขาย อันกระทบ ถึงความปลอดภัย
ภัย หรือ ความสะดวก แห่งสาธารณชน พ.ศ. ๒๔๘๑ พ.ร.บ.
ทางหลวงที่ได้รับสัมประทาน พ.ศ. ๒๔๗๓)

๔. อาชีพบางชนิดรัฐบาลได้ผูกขาดตัดตอน เช่น การ
จำหน่ายสุรา

บทที่ ๔ เสรีภาพในทรัพย์สิน

มนุษย์มีสิทธิที่จะใช้เก็บ ดอกผลจำหน่ายจ่ายโอนทรัพย์สิน
สินที่ตนมีกรรมสิทธิได้ตามความพอใจ แต่เสรีภาพอันนี้
ย่อมมีข้อจำกัดเพื่อประโยชน์แก่เพื่อนมนุษย์อื่น ๆ (ให้ดู

ประมวลแห่งบรรพ ๕ ซึ่งว่าด้วย แดน แห่ง กรรมสิทธิ์ และ การใช้กรรมสิทธิ์) เพราะเหตุที่มนุษย์ มีเสรีภาพในทรัพย์สิน การที่จะบังคับให้มนุษย์ละกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน จะกระทำได้อีกต่อเมื่อเป็นสาธารณะประโยชน์ แม้กระนั้นก็ดี การบังคับซื้อก็ต้องกระทำเมื่อได้มีพระราชกฤษฎีกา เช่น พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการตัดถนน ทำทางรถไฟ หรือชลประทาน หรือการสาธารณะประโยชน์อื่น ๆ

บทที่ ๕ เสรีภาพในการเลือกถือศาสนา

มนุษย์จะเลือกถือศาสนาหรือไม่ถือเลยก็ได้ หลักนี้ในประเทศไทยได้นิยมถือมานานแล้ว จะเห็นได้ว่าประเทศไทยได้รับรองฐานะของศาสนาอื่น นอกจากศาสนาพุทธ เช่นมี พ.ร.บ. ว่าด้วยลักษณะ ฐานะของวัด บาดหลวงโรมันคาทอลิกในกรุงสยาม ตามกฎหมายซึ่งได้ประกาศและแก้ไขตั้งต้น ร.ศ. ๑๒๗

ในประเทศฝรั่งเศสเมื่อครั้ง พระเจ้าหลุยส์ที่ ๑๔ ได้ทรงเพิกถอนความเป็นอิสระแก่บุคคลในการเลือกถือศาสนา ตามลัทธิโปรเตสแตนต์ ผลร้ายที่ได้รับก็คือบุคคลที่ถือศาสนานี้ได้พากันอพยพไปอยู่ต่างประเทศ ซึ่งทำให้ฝรั่งเศสขาดบุคคลสำคัญไปหลายคน

บทที่ ๖ เสรีภาพในการสมาคม

มนุษย์ไม่ใช่เกิดมาเพื่ออยู่คนเดียว มนุษย์ย่อมเกิดมาเพื่ออยู่ร่วมกับเพื่อนมนุษย์อื่น เหตุฉะนั้นมนุษย์จึงมีเสรีภาพในการสมาคมกับเพื่อนมนุษย์อื่น

การสมาคมนี้ในประเทศสยามได้มีข้อจำกัด เหตุฉะนั้นเราควรแยกพิจารณาการรวมของมนุษย์ออกเป็นสองประการคือ—

๑. การรวมกันชั่วคราวคราวเพื่อ สนทนา หรือออกความเห็น ไม่ใช่เป็นการตั้งสมาคม เช่นนักเรียนกฎหมาย ๑๐ คน ได้นัดกันไปพบณสถานที่แห่งหนึ่งในวันที่ ๑ กรกฎาคม ปีนี้เพื่อโต้เถียงปัญหากฎหมาย การรวมกันเช่นนี้ยังไม่เข้าลักษณะเป็นสมาคม เหตุฉะนั้นมนุษย์ก็อาจมีเสรีภาพที่จะกระทำได้ เว้นไว้แต่วัตถุที่ประสงค์แห่งการรวมจะเป็นผิดต่อกฎหมาย ลักษณะอาชญาที่ว่าด้วยช่องโจรและอั้งยี่ (ม. ๑๗๗-๑๘๒) หรือฐาน ก่อการจลาจล (ม. ๑๘๓-๑๘๔)

๒. การรวมกัน ตั้ง เป็น สมาคม (ดูประมวลแพ่งพาณิชย์ ม. ๑๒๗๔-๑๒๘๗) คือการรวมกันเพื่อวัตถุที่ประสงค์อันใดอันหนึ่งอันกระทำเป็นนิจสิน ความเป็น

เสรีภาพเช่นนี้มีบทกฎหมายจำกัดไว้ ก็ต้องจดทะเบียน
มีฉะนั้นมีโทษตามกฎหมายลักษณะอาชญา ม. ๓๖๗ (ให้ดู
คำสอนประมวลแพ่งพาณิชย์บรรพ ๓ ม. ๑๐๑๒-๑๒๕๗ ของ
ผู้สอนใน พ.ศ. ๒๔๗๐-๒๔๗๒)

บทที่ ๗ เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น

มนุษย์มีเสรีภาพในร่างกายของตน เหตุฉะนั้นควรที่
มนุษย์จะมีเสรีภาพที่จะใช้สมองของตนแสดงความคิดเห็นเพื่อ
สาธารณะประโยชน์ แต่เสรีภาพนี้มีข้อจำกัดให้ดูกฎหมาย
ลักษณะอาชญา ม. ๑๐๓-๑๐๔ อนึ่ง การแสดงความคิดเห็น
โดยทางสมุดเอกสาร ยังมีข้อจำกัดอยู่ใน พ.ร.บ. สมุดเอก
สาร พ.ศ. ๒๔๗๐

บทที่ ๘ เสรีภาพในการศึกษา

มนุษย์มีเสรีภาพที่จะเลือกศึกษา ศิลปวิชาใด ๆ ตามที่
ตนชอบ จะบังคับให้เรียนวิชานั้น ห้ามเรียนวิชานั้น
ไม่ได้ แต่เสรีภาพนี้แต่ในการเลือกเรียนไม่หมายความว่า
ถึงเสรีภาพที่จะไม่เรียนเสียทีเดียว การศึกษาย่อมเป็นสิ่ง
สำคัญ เพื่อประโยชน์ของมนุษย์นั้นเอง จึงได้มี พ.ร.บ.
ประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔ บังคับให้พลเมืองไทยต้องศึกษา

ส่วนการให้ความศึกษานั้น บุคคล ก็มีเสรีภาพ แต่จะ
ต้องปฏิบัติ ตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ใน พ.ร.บ. โรงเรียน
ราษฎร์ พ.ศ. ๒๔๖๐

บทที่ ๕ เสรีภาพในการร้องทุกข์

เมื่อมนุษย์ได้รับความข่มเหง อันไม่เป็นธรรม จากเพื่อน
มนุษย์ด้วยกัน หรือจากพนักงานทะเบียนการใด ๆ ก็ควรมี
เสรีภาพที่จะร้องทุกข์ขอให้ปลดเปลื้องความไม่เป็นธรรมนั้น
การร้องทุกข์นี้ควรให้ฟ้องร้องต่อศาลยุติธรรมตามกฎหมาย
หรือมิฉะนั้นก็ควรให้ร้องทุกข์ไปยังผู้มีอำนาจเหนือหรือทุล
เกล้า ๆ ถวายฎีกาต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ให้ดูคำ
อธิบายภาค ๔ ว่าด้วยคดีปกครอง

ในบางประเทศ เช่น ใน ประเทศฝรั่งเศส ได้มีศาล
ปกครองซึ่งมีอำนาจวินิจฉัยคดีปกครองในประเทศ เช่นนั้น
เมื่อบุคคลได้รับความเสียหาย จากพนักงานหรือทะเบียนการ
ใด ๆ ก็ย่อมมีสิทธิที่จะฟ้องร้องได้ บัญหาคงมีอยู่แต่ว่ารูป
คดี เช่น นั้น อยู่ใน อำนาจ ศาลยุติธรรม หรือ อำนาจ ศาล
ปกครอง ทะเบียนการเมืองจะบิดพลิ้วไม่ยอมเป็นจำเลยไม่ได้

ตอนที่ ๒ - สมภาพ

มนุษย์เมื่อมีเสรีภาพ ดังกล่าวแล้ว ก็อาจที่จะใช้เสรีภาพของตนเสมอเหมือนกับเพื่อนมนุษย์อื่น ๆ สมภาพในที่นี้หมายถึงความเสมอภาคในกฎหมาย กล่าวคือ เสมอภาคในสิทธิและหน้าที่ ไม่ใช่หมายความว่าเสมอภาคในวัตถุประสงค์ของ เช่นไม่หมายความว่ามนุษย์จะต้องมีเงินเท่า ๆ กัน ซึ่งเป็นความเข้าใจผิดโดยแท้ไม่มีสิทธิใด จะกล่าวเช่นนั้น นอกจากสมมติขึ้น

ความเสมอภาคใน กฎหมาย นี้ อาจ เป็น ทั้งใน ทาง สิทธิ และในหน้าที่หรือภาระ

บทที่ ๑ ความเสมอภาคในสิทธิ

๑. มนุษย์มีสิทธิที่จะได้รับ ความคุ้มครองโดยกฎหมายเดียวกัน ยกเว้นแต่บุคคลพิเศษ เช่น เจ้านาย ทหารบก ทหารเรือ ที่มีกฎหมายพิเศษ

๒. มีสิทธิที่จะร้องให้ศาลชะงัดเดียวกันวินิจฉัย นอกจากบุคคลพิเศษ ซึ่งขึ้นต่อศาลรับสั่ง ศาลทหารบก ศาลทหารเรือ

๓. มีสิทธิที่จะเข้ารับราชการ เช่นเดียวกัน เมื่อ มีคุณสมบัติตามที่กฎหมายได้บัญญัติไว้ (ดู พ.ร.บ. ข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๔๗๑ และ พ.ร.บ. ตุลาการ พ.ศ. ๒๔๗๑)

บทที่ ๒ ความเสมอภาคในหน้าที่หรือภาระ

ความเสมอภาคในหน้าที่หรือภาระมีเป็นต้นว่า—

๑. หน้าที่ต้องเสียภาษีอากรด้วยกัน

ในเรื่องนี้ควรระลึกถึงพระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๖ ซึ่ง ได้พระราชทานลายพระราชหัตถ์เลขามา ยังเสนาบดีกระทรวงนครบาล ดังปรากฏสำเนาต่อไปนี้—

(สำเนาลายพระราชหัตถ์เลขามา)

ที่ ๓/๔๕

วันที่ ๑๕ เมษายน รัตนโกสินทรศก ๑๓๑

ถึง เจ้าพระยาบวรราช

ด้วยแต่ก่อนๆ มาการเก็บภาษีที่ดินและโรง
ร้าน กรมพระคลังข้างที่ ยังไม่ได้เคยเสียภาษีให้แก่เจ้า
พนักงานสรรพากรเลย บัดนี้ฉันมาไตร่ตรองดู เห็นว่า
ทรัพย์สินสมบัติของฉันทันทั้งหลายที่เป็นส่วนตัว ก็เท่าเทียมเป็น
ทรัพย์สินสมบัติของคนธรรมดาคนหนึ่ง แต่เหตุใดฉันจะเอ

เปรียบแก่คนทั่วไปซึ่งดูไม่เป็นการสมควรเลย ส่วนของๆ
 ผู้อื่นจะไปเก็บเอาเก็บเขา ของๆ ตัวเอง จะ เก็บยกกัน เอาไว้
 เพราะ คนธรรมดาทั่วไปใคร ที่มีทรัพย์สินสมบัติเป็น ที่ดิน หรือ
 โรงร้าน เมื่อถึงคราวที่เจ้าพนักงานจะเก็บภาษีเขาก็ต้องเสีย
 ภาษีให้กับเจ้า พนักงาน ตาม ส่วนมาก และ น้อย ของ ทรัพย์สิน
 สมบัติที่เขา มีอยู่ ตัวฉันเองถ้านอกจากทางราชการแล้ว ฉัน
 ก็ถืออยู่ว่าฉันเป็นคนธรรมดาคนหนึ่ง ทรัพย์สินสมบัติของฉัน
 ที่มีอยู่ก็นับเป็นส่วนมาก ถ้ารัฐบาล จะแบ่งผลประโยชน์
 ของฉันที่ได้มาจากทรัพย์สินสมบัติทั้งหมดนั้นบ้าง ฉันมีความ
 ยินดีเต็มใจที่จะเฉลี่ยให้เป็นการอุดหนุนชาติบ้านเมืองอย่าง
 คนสามัญด้วยเช่นเดียวกัน เพราะฉะนั้นตั้งแต่บัดนี้เป็นต้น
 ไปขอให้เจ้าพระยาฯ มาขอเก็บภาษีอากรในที่ดินและโรงร้าน
 ซึ่งนับว่าเป็นสมบัติของส่วนตัวฉันเอง อย่างเช่นที่ได้เคย
 เก็บมาจากคนอื่นๆ ทั่วไปนั้น

(พระปรมาภิไธย) สยามมินทร

ต่อมาในรัชกาลปัจจุบันได้มีประกาศเรื่องความอึดอัด
 ฝืดเคือง ลงวันที่ ๒ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๕ ความตอนหนึ่ง

ในประกาศ ซึ่งปรากฏในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๕ หน้า ๑๕๑ มีว่า แม่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็สู้ทรงสละเงินขึ้นซึ่งเคยได้ใช้ส่วยส่วนพระองค์ออกช่วยราชการแผ่นดินเป็นส่วนใหญ่ และยอมให้เก็บภาษีทรัพย์สินส่วนพระองค์อันต้องพิกัดเหมือนประชาชนทั้งปวง

๒. มีหน้าที่จะต้องรับราชการ ทหาร ด้วยกัน (ให้ดู พ.ร.บ. เกณฑ์ทหาร พ.ศ. ๒๔๖๐ มาตรา ๔ ที่ว่า

“ผู้ชายที่เป็นไทยตามความใน พ.ร.บ. สัญชาติ พระพุทธศักราช ๒๔๕๖ มาตรา ๓ มีหน้าที่รับราชการทหารด้วยตนเองจงทุกคน”)

